

5. Марківська Л. В. Моніторинг за станом популяції відкасника татарниколистого в НПП «Кармелюкове Поділля» та культурі. *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції до 30-річчя створення Шацького національного природного парку* (Світязь, 23-25 квітня 2014 року). Київ : ЦП «КОПМРИНТ», 2014. С. 277–282.
6. Polska Czerwona Ksiega roslin / [ed.: By K. Zarzycki, R. Kazmierczakowa]. Krakow, 1993. 310 p.
7. Скоропляс І. О. Географічне поширення *Carlina onopordifolia* Besser ex Szafer, Kulcz. et Pawl (Asteraceae) в Україні. *Біологічні дослідження – 2014* : збірник наук.праць V Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених і студентів. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 430–434.
8. Червона книга України. Рослинний світ / [відп. за ред. Я. П. Дідух.]. Київ : Глобалконсалтинг, 2009. 912 с.
9. Чорна Г. А., Мартинюк Н. А. Нові дані про поширення на Україні відкасника осотовидного та особливості культивування рідкісних видів відкатників : навчально-виховний процес в середній та вищій школі: проблеми, пошуки, перспективи. Умань, 1992. 300 с.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Масовець Д. Б. студентка

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка факультету природничих наук та менеджменту

Одним з перших проблему екологічної культури підняв видатний український дослідник і мислитель В.І . Вернадський. Розробляючи концепцію взаємозв'язку біосфери і ноосфери, він передбачив, що подальший розвиток природи і людини повинний будуватися як процес коеволюції, тобто взаємовигідної єдності [2]. Культуру людини можна характеризувати як вираз зрілості і розвиненості всієї системи соціально значущих особистісних якостей, продуктивно реалізованих в індивідуальній діяльності. Вона є підсумком якісного розвитку знань, інтересів, переконань, норм діяльності і поведінки, здібностей і соціальних почуттів. Отже, особистісна культура являє собою єдиний процес накопичення знань, досвіду та якісної реалізації їх в діяльності і поведінці. Культура

особистості є і стан, і результат, і продуктивний процес засвоєння і створення соціальних цінностей. Екологічна культура є складовою частиною загальної культури особистості.

Що розуміють під екологічною культурою зараз? У педагогічній та екологічній літературі зустрічаються різноманітні інтерпретації цього поняття, що мають при цьому багато спільного. Екологічна культура – це знання, що стосуються основних закономірностей і взаємозв'язків в природі і суспільстві, емоційно-чуттєві переживання, а також діяльнісно-практичне ставлення до природи, суспільства, до дійсності. Екологічна культура – це екологічна освіченість, свідоме ставлення до природи і практична участь в поліпшенні природокористування та власного способу життя. Екологічну культуру розглядають і як багатовимірний цілісний компонент інтелектуальної та духовної культури особистості, як суб'єктний, системний, багатовимірний досвід особистості, що забезпечує її творчу самореалізацію в осмисленні та вирішенні екологічних проблем [4].

На підставі вищесказаного можна відмітити, що екологічна культура є інтегральною категорією, яка включає в себе безліч компонентів. Вона постійно формується в процесі навчання, особливо при підготовці до практичних занять, з питань не тільки охорони природи, а й збереження свого власного здоров'я в умовах вкрай забрудненого середовища і продуктів харчування.

Важливим компонентом екологічної культури є особистісно-ціннісне ставлення до природи, що допомагає усвідомити себе частиною природи і свою відповідальність за наслідки спілкування з нею. Адже формування екологічної культури особистості – це не тільки набуття нею природоохоронних знань і навичок, а й створення особливого внутрішнього світу. В основі відповідальності лежить моральне ставлення людей до світу природи, а фундаментом її формування є екологічні знання.

У міському середовищі настає також ефект звикання до звалищ, загазованості, нівелюються кордони екологічного благополуччя і неблагополуччя, «планка знижується». Все це сприяє прояву антиекологічних форм поведінки людини у зв'язку з переважанням цінностей технологічної цивілізації і зниженням екологічної орієнтації в суспільній свідомості. Екологічна свідомість – обов'язковий елемент екологічної культури. Метою екологічної освіти і виховання є формування особистості, яка має високий рівень екологічної культури, значить, володіє новою екологічною свідомістю, екологічним світоглядом, які дозволяють взаємодіяти зі світом природи на основі розуміння його законів, співпрацювати з природою, а не керувати нею [2].

Існує точка зору, відповідно до якої освіта розглядається як неминуча передумова, що сприяє сталому розвитку здатності людей пояснюватися з питань поліпшення стану навколишнього середовища, отже, підвищенню екологічної культури. Навпаки, екологічна

культура забезпечує підвищення якості професійної освіти, тому що є елементом загальнолюдської культури. Адже без необхідного на сьогоднішній день рівня екологічних знань неможливо підтримувати власне здоров'я і здоров'я своєї родини.

Формування екологічної культури в процесі навчання – це оптимальна форма екологічного виховання. Важливим компонентом екологічної культури є особистісно-ціннісне ставлення до природи, що допомагає усвідомити себе її частиною і свою відповідальність за наслідки спілкування з нею [3].

Список використаних джерел:

1. Дробноход М. Стійкий екологічно безпечний розвиток: український контекст. *Дзеркало тижня*. 2001. № 21 (345).
2. Електронне джерело. URL: http://iprood.com.ua/data/NDR/nonNDR_publications/2020_Noosfera_Rybalka.pdf
3. Шевель А. О. Етнокультурні традиції ставлення українського народу до природи. *Нова парадигма*. 2008. Вип. 74.
4. Юрченко Л. І. Екологічна культура в контексті екологічної безпеки : монографія. Київ : ПАРАПАН, 2008. 296 с.

ГОСПОДАРСЬКЕ ЗНАЧЕННЯ ТА СОЗОЛОГІЧНА ЦІННІСТЬ ФЛОРИ БАСЕЙНУ РІЧКИ ЩАУЛ

Москалюк Б. І., кандидат біологічних наук

Карпатський біосферний заповідник

Мелеш Є. А.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Гірська річка Щаул протікає в околицях с. Богдан Рахівського р-ну Закарпатської області. За фізико-географічним районуванням України, район дослідження розташований у Мармароській області Чорногірсько-Мармароського району Українських Карпат.

За останні десятиріччя, внаслідок вирубування лісу, паводків тощо рослинний покрив басейну річки Щаул зазнав значних змін. З метою збереження фіторізноманітності все більшої актуальності набуває питання дослідження сучасного стану рослинного покриву басейну річки Щаул та визначення його господарського значення та созологічної цінності.